

Life for Prokop valley

Environmental problem targeted /Environmentální problém

Prokopské a Dalejské údolí je výběžek Českého Krasu, který se historickým vývojem ocitl na území hlavního města Prahy a představuje neobyčejně cenné přírodní území. Zahrnuje naleziště prvohorních zkamenělin, která proslavil Joachim Barrande, výslunné stepní stráně hostící vzácné vápnomilné květiny a motýly, a také Dalejský (pra)les, který dle historických dokladů nebyl nikdy zcela vykácen, takže v něm až do dnešních dnů přežily původní druhy středoevropských teplomilných doubrav. Mozaika lesů a křovinatých strání stále poskytuje útočiště mnoha druhům bezobratlých, ptáků i savců. Mezi evropskými metropolemi je přítomnost takovéto přírody na území hlavního města zcela unikátní.

Toto území je chráněno jako přírodní park, vybraná zvláště cenná místa pak mají status přírodní památky. Bohužel však tato ochrana nestačí údolí ubránit před stále stoupajícím antropickým tlakem. Zásadním nebezpečím je především bytová výstavba na okrajích přírodního parku, kterým se území plíživě zmenšuje a postupně dochází k jeho fragmentaci. Bydlení v zeleni je atraktivní a bude v budoucnu čím dál víc. Zároveň má bytová výstavba v celé Praze čím dál více investiční charakter, byty v novostavbách kupují cizinci, často ze zemí bývalého SSSR a leckdy je nechávají prázdné. Tato výstavba je v principu nenasytitelná a místním lidem nic nepřináší. Politické řešení tohoto stavu je sice možné, ale reálně v nedohlednu – současná politická reprezentace tento problém podle všeho ani nechápe, natož aby ho dokázala řešit. Až nesmyslnou výstavbu zastaví spontánní tržní mechanismy, bude pro Prokopské údolí už nejspíš pozdě.

Jako konkrétní příklad, kde a v čem ochrana údolí selhává, může posloužit křovinatá plocha mezi konečnou stanicí tramvají na Barrandově a Klukovicemi. Přibližně 6 hektarů obtížně průchodné křovinaté louky vyniká druhově pestrou skladbou dřevin s hojným zastoupením ovocných stromů (bývalý sad?) a je pravým rájem pro hnízdící i protahující ptactvo – i občasným amatérským pozorováním bylo v letech 2009-2016 prokázáno na této ploše a včetně přilehlých lesíků 43 ptačích druhů, z toho 23-27 hnízdících. Zjištěné zvláště chráněné druhy (křepelka polní, slavík obecný, ůuhýk obecný) se zde vyskytují jen nepravidelně, ale je třeba zdůraznit, že je třeba chránit i životní prostředí tzv. běžných druhů, zejména těch, které potřebují k životu otevřenou krajinu, jako je strnad obecný nebo pěníce hnědokřídlá. Ve chvíli, kdy se druh stává opravdu vzácným, už jeho ochrana přichází v podstatě pozdě. V lokálním kontextu je tato křovinatá louka nepochybně významným centrem místní biodiverzity a představuje přirozený jižní okraj Dalejského údolí. Ještě v roce 2001 bylo toto území součástí přírodního parku. Dnes však není chráněno vůbec nijak a dle územního plánu je asi polovina vedena jako stavební pozemky. Je jen otázkou času, než bude tato plocha zastavěna a zbývající část louky se bude čistě vysekávat jako louky podél severního okraje Dalejského údolí u sídlišť Lužiny a Velká Ohrada. Biodiverzita (nejen ptačí) bude redukována na úroveň běžného městského parku. A obdobné ohrožení údolí je patrné i jinde, např. na dolním toku Dalejského potoka v Hlubočepích, kde se staví jedna luxusní rezidence za druhou, anebo v severní části údolí, kde se živelně a na hraně zákona šíří domy tzv. Nové Vsi. Až bude realizováno prodloužení barrandovské tramvaje do Holyně a dál, nepochybně budou výstavbou ohroženy i cenné lokality v okolí Holyně.

Project objectives /Cíle projektu

1) Analýza a popis rizik pro přírodu Prokopského a Dalejského údolí, která plynou z nedostatečně regulované výstavby. Výstupem bude konkrétní a podrobný dokument, který dáme k dispozici státním orgánům zainteresovaným na ochraně přírody Prokopského údolí v naději, že se stane podkladem pro účinnější a kvalifikovanější územní rozhodování.

2) Vytipování klíčových pozemků a v míře, v jaké to dovolí obdržené finanční prostředky, jejich zakoupení naší společností, za účelem zabránění výstavby na hranicích parku.

Actions and means involved /Plánované aktivity

Zadáme si vypracování detailní analýzy potenciálu další výstavby v Prokopském údolí od architektonického/urbanistického studia. Podobné studie opakovaně zadávala radnice MČ, zde ale bude účel právě opačný – další výstavbě pokud možno zabránit. Informace dáme dohromady s tím, co víme o výskytu vzácných rostlin a živočichů v údolí a vytipujeme, kde se nacházejí pozemky klíčové pro další rozvoj výstavby. Následně se pokusíme tyto pozemky zakoupit do majetku společnosti a prostou realizací vlastnického práva jakékoliv budoucí výstavbě zabráníme.

Expected results /Očekávané výsledky

Na konci projektu bude ve vlastnictví společnosti minimálně 20% (??) křovinaté plochy u konečné tramvaje na Barrandově a dalších ??? pozemků v jiných částech údolí (*závisí na plánovaném rozpočtu...*). Ultimátním cílem je stabilizace hranic parku, což se ovšem projeví až v dlouhodobějším měřítku. Měřitelným výsledkem ale může být i výskyt vybraných druhů živočichů (ptáci, motýli...?) jako indikátorů kvality prostředí na hranicích parku – úspěchem bude, když se diverzita nebude snižovat.

Sustainability of the project /Udržitelnost projektu

Projekt bude udržitelný z podstaty tím, že zakoupené strategické pozemky budeme držet a nikomu je za účelem výstavby neprodáme. Ponecháme na nich přírodu svému vývoji, případně zajistíme pro biodiverzitu adekvátní management.

(Pozn.: bude asi třeba zvážit i právní rámec držení a možného nakládání s pozemky, aby se do budoucna – pro naše nástupce – minimalizovalo riziko vyvedení majetku a jeho prodej ...založení nadace s představenstvem s jasně danými pravomocemi ...?)

Best practice /Proč je tento postup nejlepší

Ve společnosti, které vládnu peníze a soukromé vlastnictví je nedotknutelné, je výkup pozemků tou nejjistější cestou, jak zajistit ochranu přírody, která na těch pozemcích je. V zahraničí jde o dávno známý a hojně využívaný fakt (*př. NP Corcovado v Chile, ptačí rezervace v Británii – RSPB je snad vůbec největší vlastníkem půdy v GB!!*). V případě té křovinaté plochy u konečné tramvaje to je nejen postup nejlepší, ale v podstatě i jediný, který zbývá. V průběhu posledních dvou let jsme opakovaně upozorňovali na biologickou hodnotu tohoto území jak Výbor životního prostředí MČ Praha 5, tak úředníky Odboru ochrany prostředí MHMP, s nulovým výsledkem, nikdo pro ochranu tohoto území nic neudělal.

Expected constraints and risks /Očekávané překážky a rizika

Základním omezením tohoto přístupu k ochraně přírody je samozřejmě dostupnost finančních prostředků pro výkup pozemků. Pokud získáme na tuto aktivitu grant, základním rizikem pak samozřejmě bude, že současní vlastníci klíčových pozemků nebudou ochotní nám pozemky prodat. Zásadní je jednat dříve, než pozemky získá developer. V případě té křovinaté plochy u konečné tramvaje již vlastnickou strukturu známe – plocha je v katastru nemovitostí rozdrobena do 47 parcel, zjevně odpovídajících původnímu historickému využití území (cesta, políčka, lesy...) a převážně vlastněných fyzickými osobami, patrně restituenty. Nikoho z vlastníků neznáme, ani jsme je nezkoušeli kontaktovat, ale dá se předpokládat, že mnoho z těchto vlastníků má k těmto pozemkům více či méně lhostejný vztah a při dostatečně atraktivní nabídce bude souhlasit s prodejem.

Socio-economic effects /Hodnocení socio-ekonomických dopadů

Jsme přesvědčeni, že zachování přírody kolem nás má naprosto zásadní důsledky pro kvalitu života prakticky všech občanů, pocit esenciální naděje a uchování lidskosti mezi námi. Tyto důsledky jsou ovšem obtížně měřitelné. V lokálním kontextu je blízkost Prokopského údolí jedním z hlavních faktorů, proč je kupříkladu Barrandov vnímán jako dobrá adresa a šťastné místo pro život. Do jisté míry lze přítomnost či absenci tohoto pocitu změřit například podle vývoje cen místních nemovitostí v cenové mapě Prahy nebo podle statistik vývoje drobné kriminality na Praze 5. Ale to podstatné stejně zůstane nepostiženo. Rádi bychom uvedli dva další důvody, proč je dle našeho názoru tak důležité chránit přírodu uvnitř velkoměst, i zdánlivě „obyčejnou“.

Za prvé, je dobře známo, že běžná česká venkovská krajina se díky intenzifikaci zemědělství a bezohlednému přístupu k hospodaření mění v pustinu nabízející životní prostor jen pro minimum volně žijících organismů. Ani naše lesy na tom údajně nejsou dobře. Za této situace se města zdánlivě paradoxně stávají útočištěm i mnoha volně žijících zvířat, která bývala běžná, ale dnes už z běžné krajiny mizí.

Za druhé, ve městech žije významná část lidské populace. Pokud většina naší přírody bude přežívat jen v (byť dobře spravovaných) chráněných oblastech v řídké osídleném pohraničí, typický obyvatel velkoměsta ji nebude znát a pak mu možná na jejím osudu nebude až tak záležet. Naopak, pokud kupříkladu slavíka nebo ťuhýka i městští lidé znají ze svého okolí, je mnohem pravděpodobnější, že k těmto tvorům získají nějaký vztah a jejich osud a ochrana jim budou lhostejné.